



Uvod

Moja baka je bila Francuskinja. Za sve vreme odrastanja, imala sam osećaj da je nikada ne razumem. U stvari, mislila sam da je prilično hladna i uzdržana. Iskreno sam je volela, ali sam ipak zavidela svojim drugaricama koje su imale stereotipne, sedokose bake – nežne nane koje su nosile kućne haljine, mesile slatke kolačiće i ljubile vas u obraze i grlile tako snažno da cičite dok pokušavate da se izmigoljite iz njihovog zagrljaja.

Moja Francuska baka bila je visoka i vitka i elegantna. Svake druge nedelje dolazila bi u našu kuću u Stamfordu, u Konektikatu. Dovezla bi se u dekinom sveže opranom i neverovatno blistavom crnom „bjuiku”. Uvek je vozio deka jer moja baka nikada nije ni naučila da vozi, ali je zato uvek imala nekoga ko bi joj bio šofer po gradu. Uvek sam bila uzbuđena zbog njenih poseta, posebno zbog toga što sam očekivala da će mi posvetiti pažnju. A ja sam njenu pažnju strahovito želela. Trčala bih i otvarala vrata na automobilu da je pozdravim pre nego što bi iskoračila iz auta i odmah bih je pitala da li

mi je donela bombone. Ovo je nešto što sam naučila od svoje najbolje drugarice i njene bake.

Međutim, moja baka nikada nije imala bombone. Umesto toga bi otvorila svoju crnu, kožnu torbicu i ponudila mi jednu crnu tabletu od sladića, protiv kašlja. Ja sam to uzimala kao da je najukusniji i najlepší slatkiš na svetu i beskrajno joj zahvaljivala. Onda bi deka izvukao iz auta njene noge u elegantnim najlon čarapama, a mene bi poljubio u oba obraza.

Imala je tamnu kosu i duge noge. Oko vrata je uvek nosila maramu, a na nogama najlon čarape i cipele sa visokim potpeticama. Kosa joj je uvek bila perfektno isfrizirana – uostalom, svako subotnje popodne provodila je u salonu za ulepšavanje. Ah, da, uvek je bila našminkana i nikada bez ruža na usnama. Volela je boju breskve. Nikada roze, uvek je to morala da bude boja breskve. Cipele je uvek uklapala sa tašnom, iako to nikada nije bio potpuno uklopljen set. I još nešto, uvek je nosila platnenu maramicu. Nikada se nije široko smejala, njen smeh nikada nije bio razuzdan. Retko me je grlila i zaista je imala savršeno držanje tela.

Kada bi dolazila kod nas, uvek bi u komšiluku izazvala malo komešanje. Govorila je sa neznatnim akcentom, izgovarajući „anjn” kao „angjn”. Bila je odlična kuvarica i naučila me je da pravim tart od jabuka. (Kako samo žalim što nisam zapisala njen recept!)

Moji baka i deka su u svojoj kući u Devonu, takođe u Konektikatu, imali baštu u kojoj su gajili boraniju, žutu, letnju tikvu uskog vrata, tikvice i paradajz – i sve su to stavljali u tegle. Imali su i drvo breskve, od čijih je plodova ona pravila

džem i pitu. Kada smo jeli u njihovoj kući, sve je bilo neverovatno sveže i izuzetno ukusno.

* * *

U to vreme ovo nisam shvatala, ali sada znam da sam odrastala pod nežnim tutorstvom svoje misteriozne bake Francuskinje i bila sam svedok svih tajni koje su Francuskinje vekovima koristile kako bi držale svoje muškarce zaintrigiranim i spremnim da ulažu u vezu. Ona i deka bi se povremeno prepirali i ja sam, u početku, bila uznemirena zbog tih prepirki. Posmatrala sam kako deda viče i kako baka, kipeći od besa, usmerava energiju na pravljenje tarta od jabuka. Te njihove nesuglasice mogle su da traju satima, danima, ali bi se uvek završavale na isti način – noć provedena u šaputanju, iza zaključanih vrata spavaće sobe. A sledećeg jutra baka bi se vratila iz robne kuće sa novim šešikom. Nije mi dugo trebalo da shvatim da te svade nisu bile jednostavno rezultat neslaganja, već jedna daleko složenija, čulna igra među njima. Videla sam da je za jednu Francuskinju daleko važnije da bude svoja nego da se slaže sa svim, da je bolje da se ponekad napravi ukusan kolač nego da se ulazi u otvorenu komunikaciju i da to što ste uvek „dobra devojka” ne unosi strast u spavaću sobu.

Kada je bila mlađa, baka je bila pevačica i plesačica i šila je kostime. Ta Francuska strana moje porodice bila je puna slikara i muzičara, plesača i pevača, pa čak i lutkara. Tokom dvadesetih godina dvadesetog veka, moja baka je vodila porodičnu pozorišnu trupu koja je nastupala širom Nove Engleske. Baka je pevala i svirala violinu, mama je, sa svojim Širli Templ

uvojcima, plesala i recitovala poeziju (jednom je čak nastupala i u dečjoj radio-emisiji u Njujorku), a ujak je udarao u bubnjeve. Sve ovo se odvijalo tokom Velike depresije 1939. godine – odnosno poslednjih blistavih godina estrade.

Odrasla sam slušajući ove priče tako da nije čudo što sam želela da i ja imam uvojke *a la* Širli Templ. Kada sam bila mala, baka bi mi uvijala kosu koristeći uske trake koje je sekla od starih čaršava. Sedela sam strpljivo dok su njeni prsti baratali oko moje tek oprane kose da bih u ponedeljak mogla da idem u školu sa, kako ih je ona zvala, krpenim uvojcima. Gledala sam njen odraz u ogledalu dok je sedela iza mene, njeno lepo lice potpuno koncentrisano na ono što radi i mislila o tome kako bih volela da budem kao ona. Naravno, znala sam da je to nemoguće jer je ona za mene bila nedostižna.

Na kraju šestog razreda tražili su da odlučimo koji bismo strani jezik želeli da učimo u nižim razredima srednje škole. Naravno, ja sam želela da učim Francuski. Već sam pokušala da govorim neki lažni Francuski sa svojom drugaricom Džoan. Otišle bismo u supermarket, šetale između gondola sa robom pretvarajući se da nismo Amerikanke i da nas veoma zbunjuje to što su etikete na proizvodima napisane na engleskom jeziku. Glasno bismo komentarisale na Francuskom: *Oooh la la! Ma dieu!* Naravno, nikoga nismo mogle da prevarimo. Kada sada o tome razmišljam, shvatam da je naša želja da govorimo Francuski bila više vezana za fantaziju da budemo zavodljive, lepe i misteriozne, a manje da stvarno govorimo taj jezik. A istini za volju, u školi sam bila užasna iz Francuskog – iako sam ga učila tokom cele srednje škole. Onda su došle sedamdesete i

feminizam. Za vreme leta pre završne godine u srednjoj školi, pročitala sam jedan članak u *Mademoiselle Magazine* o pravima žena i njihovom oslobađanju. Jednog popodneva sam svoju baku smestila u ugao na kauču i saopštila joj da mislim da je deda eksploatiše. Rekla sam joj da je on ugnjetava! Zašto ona treba da bude ta koja priprema većinu obroka i pere sudove? Zašto ona mora da pripremi sve to povrće i da ga stavi u tegle?

„Ali, mi to zajedno radimo”, bio je njen odgovor. Ipak, ja sam bila uporna. „Zašto ti moraš da ideš kod frizera i da se lepo oblačiš sve vreme? Dedu ne provodi toliko vremena do-terujući se za tebe”. Približila sam joj se i nastavila. „I zašto ti uvek nosiš suknje i haljine, najlon čarape i štikle?”

Moja baka se samo smešila. Igrala se biserima koji su joj visili oko vrata, a onda je zamolila mamu za šolju čaja. To je bio njen način da pokaže da više ne želi da učestvuje u ovakvoj diskusiji i da je za nju ova tema završena.

Njen odgovor je samo potcrtao njenu misterioznost i intenzivirao misteriju koja se zove Francuskinja.

Kada sam diplomirala na koledžu, otputovala sam u Francusku. Imala sam dvadeset i jednu godinu i mislila da sam da je to prava stvar. Obavljala sam intervjuje za jednog kreatora odeće u Parizu i bila sam veoma dobra u stenografiji (bila je to jedna britanska kompanija i naravno, govorili su engleski jezik). Međutim, kada sam sela da transkribujem beleške, otkrila sam da je evropska tastatura drugačija. Slovo *a* i slovo *q* bila su zamenjena. Tačka nije bila na pravom mestu, a *q* je bilo tamo gde je trebalo da bude *p*! Ipak, izborila sam se sa tim. Otišla

sam u *Alliance Française*. Pronašla sam stan na petom spratu, u potkrovlju, na Bulevaru Sent Mišel. Tu sam stanovala sa jednom Britankom po imenu Morin Rirdon, koju sam upoznala dok sam prelazila kanal od Dovera do Kalea. Zaljubila sam se, a onda sam se odljubila. Šetala sam kroz *Jardin du Luxembourg* svakoga jutra. Natucala sam nešto Francuski i ostala autsajder, turista. Do februara sledeće godine, Pariz je bio hladan i kišovit. Dobila sam grip. Ostala bez novca. Čekala sam na šalteru Ameriken ekspresa hitnu novčanu pošiljku od svojih roditelja.

Onda sam otputovala u London i našla utehu u engleskom jeziku.

* * *

Prošle su godine i koliko god puta da sam posetila Francusku, ta zemlja i njene žene su za mene ostale zagonetka. Pa, kako to da sam napisala knjigu otkrivajući tajne Francuskinja o zaljubljanju i održavanju ljubavi? Pored toga što sam osvežila znanje jezika pomoću Pimsler traka (uzgred, divne su), bilo mi je potrebna i pomoć oko prevođenja škakljivih izraza koji se tiču donjeg rublja i s ispovesti. Takođe mi je bio potreban neko ko zaista poznaje prave Francuskinje – Francuskinje (udate ili slobodne) koje bi mi otvorile svoja vrata.

Ulazi Džesika Li. Džesika Li je jedna draga prijateljica. Ona je urednica magazina *Nove američke slike*. Ona je prelepa i briljantna. Ona zna kako da se obuče. Zna kako i gde da počupate obrve i kako da isplanirate savršenu večeru za goste. Ona je, takođe, i stručnjak za dizajn srednjovekovnog nameštaja.

.....

Krčila je sebi put od Bostona do Kembridža i svakako zna da odabere dobro vino. Kao urednica, putuje na umetničke izložbe po celom svetu – Bazel, Majami, San Francisko, Čikago i naravno, proputovala je celu Evropu.

Veoma je obrazovana. Koledž Bernard. Francuski joj je besprekoran.

Džesika je u srednjim tridesetim godinama i nikada se nije udavala. Imala je ona ljubavne afere – burne ljubavne afere, idilične, tragične i one kojima jednostavno nedostaje oduševljenje da bi se razvile i napredovale. Džesika je strasna žena i zaslužuje da pronađe pravu ljubav. Ona je ono što nazivamo „dobra prilika”.

Ipak, uprkos izvanrednom iskustvu i obrazovanju, ona je jedna tipična Amerikanka – i to na najbolji mogući način. Nesigurna je i ne shvata koliko je divna i briljantna. Ipak, baš to je čini neverovatno slatkom. Kroz tu nesigurnost, ona želi da se uveri da se dobro provodite, da ste srećni, da se osećate kao kod svoje kuće.

Sve ovo je uticalo da Džesika Li bude savršeno društvo za putovanje, pa smo tako otišle u Francusku. Džesika je bila moj prevodilac, moj ambasador, ali i više od toga, Džesika mi je pomogla da otvorim vrata domova i srca Francuskinja – u Parizu i van njega.

Obe, Džesika i ja, vratile smo se kući potpuno preobraćene. Ona se vratila kući sa mnogo više samopouzdanja i mnogo manje nesigurnosti. Ja sam došla kući svome suprugu sa koferom punim donjeg rublja, recepata i boljim razumevanjem trajne prirode ljubavi i, naravno, sa malim milionom

beležaka, fotografija, intervjua i snimaka za knjigu „Francuskinje ne spavaju same”.

Ne samo da su mi Francuskinje sa kojima sam razgovarala odavale tajne svog pristupa ljubavi, seksu, romansi i braku, već su mi dale putnu kartu za moju sopstvenu DNK i obezbedile ključ kako bih otključala svoju prošlost i svoj odnos sa bakom. Zbog toga ću im zauvek biti zahvalna.

Ko god da je rekao kako Francuzi nisu druželjubiv narod, taj jednostavno ne poznaje Francuze. Ja smatram da su izuzetno druželjubivi, osetljivi i velikodušni. To je bio slučaj u Parizu – gde je Silvi bila naša domaćica kroz Burgundiju do Bezansona (gde smo Džesika i ja odsele kod Mari-Žoel i njene porodice), a onda gore do severa Francuske, do Liliya i Morbeka, gde smo odsele kod Mardžori. Intervjuisale smo Francuskinje od osamnaest do osamdeset godina – žene iz svih društveno-ekonomskih kategorija, urbanih i ruralnih, radničku klasu i one univerzitetski obrazovane. Takođe smo razgovarale sa Amerikankama koje godinama žive u Francuskoj i Francuskinjama koje sada žive u Americi.

Tokom svih ovih susreta sakupljen je materijal od koga je nastala ova knjiga.

Da budem iskrena, mnoge stvari sam znala na osnovu intuicije – kao što je njihova izvanredna sposobnost da održe delić misterije, svoju koketnu prirodu i smisao za diskreciju kada se ona pretvori u ljubav. Ipak, bilo je i stvari koje nisam znala sve dok se nisam vratila u Francusku zbog ove knjige. Tokom sastanaka, osećala sam se kao da sam povratila delić sebe koji je dugo čučao sakriven negde duboko u meni, ali je nekako bio

potisnut. To iskustvo mi je pomoglo da odvojim deo svoga srca koji je sto posto Francuski.

Verujem da je moguće da jedna Američka devojka ponovo otkrije svoje Francusko ja – što znači da je elegantna i diskretna, seksi, misteriozna i šarmantna.

Imajte na umu, ovo je idealizovana verzija Francuskinje. Očigledno je da su Francuzi individue i da su svi različiti. Oh, i molim vas, imajte na umu da ja gajim ogromne simpatije prema Francuskinjama. Ono što je ovde predstavljeno mešavina je i amalgam koji treba da inspiriše i pomogne Amerikankama, ali i svima ostalima da stvore sopstvenu verziju *Savršene Francuskinje*.

Stvarnost je, ipak, komplikovanija. Sastali smo se sa Regionalnom delegacijom *aux Droits de Femmes et a L'égalité* i saznale za vrlo tužnu statistiku. Jedan od svaka tri braka u Francuskoj završava se razvodom. U Francuskoj postoji seksualno uznemiravanje isto kao i u Sjedinjenim Državama. Da, ima mnogo galantnosti – *la bisou* – ljubljenje u oba obraza, otvaranje vrata, ali sa tim dolazi i do određene dominacije. Zato, kada vam predlažem da prihvatimo način na koji Francuskinja razmišlja o ljubavi, ne kažem da treba da vratimo sat nazad u pedesete i da kolektivno dignemo ruke od svojih karijera i ostanemo kod kuće. Ova knjiga govori o tome da jednostavno treba da pozajmimo neke lepe stvari koje idu u prilog Francuskinjama i da ih uključimo u svoj svakodnevni zapadnjački život. Znači, ovde se govori o pozajmljivanju dobrih stvari, samo dobrih stvari.

Imajte na umu da Francuskinja opisana u ovoj knjizi predstavlja metaforu za način života koji može da nam pomogne

da učinimo svoj ljubavni život uzbudljivijim, seksualnijim, romantičnijim, poetičnijim, moćnijim i da, *zadovoljnijim*. Uzmite od svega ovoga ono što hoćete i prihvatite to kao nešto lično. Uostalom, možda ćete i vi otkriti da ste pomalo Francuskinja.